

Зміст

<i>1. Індустрія управління активами. Загальний огляд</i>	<i>2</i>
<i>2. Результати діяльності ринку управління активами ІСІ</i>	<i>3</i>
<i>2.1. Кількість КУА та ІСІ</i>	<i>3</i>
<i>2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ</i>	<i>5</i>
<i>2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ</i>	<i>7</i>
<i>2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ</i>	<i>9</i>
<i>2.5. Інвестори ІСІ</i>	<i>11</i>
<i>2.6. Структура активів ІСІ</i>	<i>13</i>
<i>2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування</i>	<i>16</i>
<i>3. Резюме</i>	<i>17</i>

1. Індустрія управління активами. Загальний огляд

Кількість учасників ринку

Компанії з управління активами (КУА)

У 3-му кварталі 2018 року кількість **компаній з управління активами** зросла до **292**. Упродовж липня-вересня 5 нових КУА вийшли на ринок, у той час як 4 – згорнули свою діяльність.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

У цей період було зареєстровано 27 нових ІСІ. З урахуванням фондів, які закрилися протягом кварталу, станом на 30.09.2018 загальна кількість **зареєстрованих ІСІ** збільшилася на 2.0%, до **1763**.

Кількість **ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих)**, зростала четвертий квартал поспіль – до **1209** (+0.5%, після +3.2% у 2-му кварталі). Сповільнення росту кількості фондів відбулося в умовах закриття низки фондів на тлі виходу з ринку кількох КУА.

Загалом на кінець вересня 2018 року 277 КУА мали в управлінні від одного до 35-ти фондів, а понад 94% від усіх таких КУА управляли принаймні одним венчурним фондом.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Кількість **НПФ в управлінні** станом на 30.09.2018 року незмінно дорівнювала **58** (без урахування корпоративного фонду НБУ), у тому числі 45 відкритих, 7 корпоративних та 6 професійних. Всього активами НПФ управляли 35 КУА.

Страхові компанії (СК)

Кількість **СК, що передали свої активи в управління КУА**, на кінець вересня 2018 року зменшилася до 3-х (із 4-х у червні), а кількість відповідних КУА не змінилася (2).

Активи в управлінні та ВЧА

Сукупні активи в управлінні КУА станом на 30.09.2018 дорівнювали **300 696.2** млн. грн., збільшившись на 3.9% за 3-й квартал, на 13.4% з початку 2018 року та на 19.4% за рік із вересня 2017 року.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

Загальні активи усіх ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу, у 3-му кварталі 2018 року зросли на 3.9%, до **299 183.8** млн. грн.

Активи діючих ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів («визнаних» ІСІ), зросли за 3-й квартал на 4.7% (після +2.2% у 2-му), до **293 559.6** млн. грн. (рис. 3)¹. Це відбулося в умовах збільшення кількості фондів, що подали звітні дані (+2.2%). З початку 2018 року загальні активи визнаних ІСІ зросли на 6.7%, а на річному проміжку (вересень 2018 до вересня 2017 року) – на 12.4%.

Вартість чистих активів сформованих ІСІ (діючих фондів, що досягли нормативів) у 3-му кварталі 2018 року зросла на 4.2% (після +1.5% у 2-му). За 9 місяців 2018 року вона збільшилася на 4.2%, а річне зростання у вересні прискорилося до +8.7% (із 3.7% у червні). Станом на 30.09.2018 вона становила **232 626.4** млн. грн.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Активи НПФ в управлінні КУА у 3-му кварталі 2018 року зросли на 5.1% (після +3.9% у 2-му). Станом на 30.09.2018 року вони досягли **1 329.1** млн. грн.

Страхові компанії (СК)

Активи СК в управлінні КУА за 3-й квартал 2018 року збільшилися на 4.6% (після +1.0% за 2-й квартал). Таким чином, річне зростання сектору у вересні несуттєво сповільнилася – до +28.8% (із 29.1% у червні). Станом на 30.09.2018 року ці активи становили **112.6** млн. грн.

¹ Уточнено дані щодо активів ІСІ за цей та попередні вказані нижче квартали (додано активи частини венчурних КІФ, які раніше не були враховані).

2. Результати діяльності ринку управління активами ІСІ

2.1. Кількість КУА та ІСІ

У 3-му кварталі 2018 року кількість компаній з управління активами зросла до 292 (рис. 1)². Упродовж липня-вересня 5 нових КУА вийшли на ринок, у той час як 4 – згорнули свою діяльність.

У цей період було зареєстровано 27 нових ІСІ (після 21-го у 2-му кварталі) – усі венчурні, із яких 8 – пайових (ПІФ), решта – корпоративні (КІФ).

З урахуванням фондів, які закрилися протягом кварталу, за даними УАІБ, станом на 30.09.2018 загальна кількість зареєстрованих інститутів спільного інвестування (ІСІ) збільшилася за квартал на 2.0%, до 1763.

Кількість ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих), зростала четвертий квартал поспіль – до **1209** (+0.5%, після +3.2% у 2-му кварталі). Сповільнення росту кількості фондів відбулося в умовах закриття низки фондів на тлі виходу з ринку кількох КУА.

Загалом на кінець вересня 2018 року 277 КУА мали в управлінні від одного до 35-ти фондів, а понад 94% від усіх таких КУА управляли принаймні одним венчурним фондом.

Рис. 1. Динаміка кількості КУА та ІСІ у 3-му кв. 2017-2018 рр.

Із 30-ти нових сформованих протягом кварталу фондів, які перебували в управлінні КУА, 11 були венчурними ПІФ, а решта – венчурними КІФ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів одночасно із державною реєстрацією в ЄДРІСІ.

Зросла за результатами 3-го кварталу кількість сформованих діючих фондів серед венчурних КІФ (+10 фондів, +3.0%); відкритих спеціалізованих також стало більше – на один фонд – за рахунок зміни виду ІСІ колишнім відкритим диверсифікованим фондом. Всього «визнаних» відкритих ІСІ на кінець вересня 2018 року залишалось 19, із кількома фондами у процесі ліквідації.

Попри появу нових венчурних ПІФ, загальна кількість діючих визнаних ІСІ в цій категорії у 3-му кварталі зменшилася на 3 (-0.4%), а відносно

найбільше скоротився сектор закритих недиверсифікованих ПІФ (невенчурних) – на 3.4%, хоча тут стало менше всього на один фонд (табл. 1). Врешті, частка венчурних ПІФ серед усіх ІСІ падала і далі – із 61.8% до 61.2%, хоча венчурних фондів в цілому – зросла із 89.4% до 89.5% (рис. 2). У вересні їх було всього 1082, тобто +7, або +0.7% за 3-й квартал).

Отже, кількісне зростання індустрії ІСІ в частині сформованих фондів у 3-му кварталі 2018 року вповільнилося і тривало лише за рахунок корпоративних фондів, які не потребують проходження процедури досягнення нормативу мінімального обсягу активів після їхньої реєстрації, а стають «визнаними» ІСІ одразу із нею – на відміну від пайових ІСІ.

² Уточнено дані щодо кількості сформованих ІСІ станом на 30.09.2016, 30.09.2017, 31.12.2017, 31.03.2018 та 30.09.2018 (додано не враховані раніше деякі венчурні КІФ).

Таблиця 1. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів, за типами, видами та правовими формами фондів у 3 кв. 2017-2018 рр.

Дата / Період	Всього	ПІФ*										КІФ*			
		ВД*	ВС*	ІД*	ІС*	ЗД*	ЗН*	ЗС*	ЗК*	ЗВ*	ІД*	ЗН*	ЗК*	ЗВ*	
30.09.2017	1160	14	5	21	3	4	31	1	1	1	765	0	52	0	263
31.12.2017	1167	14	5	20	3	4	31	1	1	1	748	0	53	0	287
31.03.2018	1190	14	5	20	3	4	30	1	1	1	757	0	52	0	303
30.06.2018	1203	14	5	19	3	3	29	1	1	1	743	0	52	1	332
30.09.2018	1209	13	6	19	3	3	28	1	1	1	740	0	52	1	342
Зміна за 3-й квартал 2018 року	6	-1	1	0	0	0	-1	0	0	0	-3	0	0	0	10
	0.5%	-7.1%	20.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-3.4%	0.0%	0.0%	0.0%	-0.4%	-	0.0%	0.0%	3.0%
Зміна з початку 2018 року	42	-1	1	-1	0	-1	-3	0	0	0	-8	0	-1	1	55
	3.6%	-7.1%	20.0%	-5.0%	0.0%	-25.0%	-9.7%	0.0%	0.0%	0.0%	-1.1%	-	-1.9%	-	19.2%
Зміна за рік	49	-1	1	-2	0	-1	-3	0	0	0	-25	0	0	1	79
	4.2%	-7.1%	20.0%	-9.5%	0.0%	-25.0%	-9.7%	0.0%	0.0%	0.0%	-3.3%	-	0.0%	-	30.0%

* ВД – відкриті диверсифіковані ІСІ, ВС – відкриті спеціалізовані, І – інтервальні диверсифіковані, ІС – інтервальні спеціалізовані, ЗД – закриті диверсифіковані, ЗН – закриті недиверсифіковані невенчурні, ЗС – закриті спеціалізовані, ЗК – закриті кваліфікаційні, ЗВ – закриті недиверсифіковані венчурні ІСІ. Включно з фондами, які розпочали ліквідацію.

Рис. 2. ІСІ, що досягли нормативів, за типами фондів станом на 30.09.2018 р.

Кількість ІСІ, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, серед усіх фондів в управлінні КУА, станом на 30.09.2018 зросла до 48 (3.8%). У процесі ліквідації, за даними УАІБ, на кінець вересня 2018 року загалом залишалися або розпочали його 72 фонди, або 6.0% від усіх визнаних і діючих ІСІ (після 69-ти, або 5.7%, у червні). Серед них були: два відкритих, 5 інтервальних та три закритих диверсифікованих ПІФ, три закритих

недиверсифікованих ПІФ та 5 таких же КІФ, 52 венчурних ПІФ та два КІФ.

ІСІ з публічною емісією (пропозицією) у 3-му кварталі 2018 року помешало до 91-го – за рахунок одного закритого недиверсифікованого фонду (табл. 2).

Кількість КУА, що управляють ІСІ з публічною пропозицією, не змінилася (37), зокрема у секторі відкритих ІСІ – 11 (без урахування КУА фондів, що ліквідуються, – 10).

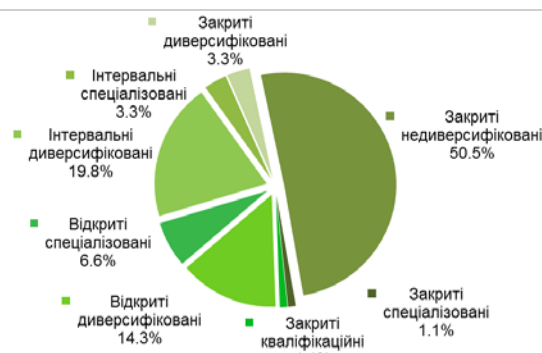

Рис. 3. ІСІ з публічною емісією станом на 30.09.2018 р.

Таблиця 2. Динаміка кількості ІСІ з публічною емісією у 3 кв. 2017-2018 рр.

Тип та вид ІСІ	Всього	Відкриті			Інтервальні			Закриті				
		Д*	С*	Всього	Д*	С*	Всього	Д*	Н*	К*	С*	Всього
30.09.2017	94	14	5	19	20	3	23	3	47	1	1	52
31.12.2017	95	14	5	19	19	3	22	3	49	1	1	54
31.03.2018	95	14	5	19	19	3	22	3	49	1	1	54
30.06.2018	92	14	5	19	18	3	21	3	47	1	1	52
30.09.2018	91	13	6	19	18	3	21	3	46	1	1	51
Зміна за 3-й квартал 2018 року	-1	-1	1	0	0	0	0	0	-1	0	0	-1
	-1.1%	-7.1%	20.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-2.1%	0.0%	0.0%	-1.9%
Зміна з початку 2018 року	-4	-1	11.359962	0	-1	0	-1	0	-3	0	0	-3
	-4.2%	-7.1%	20.0%	0.0%	-5.3%	0.0%	-4.5%	0.0%	-6.1%	0.0%	0.0%	-5.6%
Зміна за рік	-3	-1	1	0	-2	0	-2	0	-1	0	0	-1
	-3.2%	-7.1%	20.0%	0.0%	-10.0%	0.0%	-8.7%	0.0%	-2.1%	-	0.0%	-1.9%

* Д - диверсифіковані, С - спеціалізовані, Н - недиверсифіковані, К - кваліфікаційні. Включно з фондами, які розпочали ліквідацію.

Диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією, що подали звіти, у 3-му кварталі 2018 року було 32 (табл. 3).

Фондів акцій побільшало на два за рахунок фондів, що перейшли до цього класу із фондів змішаних інвестицій, якими вони були на початок кварталу. Серед таких фондів на кінець вересня було 3 відкритих та 5 інтервальних ІСІ. Разом вони склали 25% усіх диверсифікованих і спеціалізованих ІСІ, що пропонуються публічно (рис. 4).

Фондами облігацій у вересні були ті ж 2, що й у червні, а також один фонд, що перейшов із класу фондів змішаних інвестицій – всього два відкритих та інтервальний.

Фондів змішаних інвестицій поменшало за 3-й квартал до 18, у т. ч. 9 відкритих, 8 інтервальних та один закритий ІСІ. Частка цього класу зменшилася із 64.5% до 56.3% усіх диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною пропозицією.

«Іншими фондами», згідно з класифікацією на основі структури активів³, були три відкритих ІСІ.

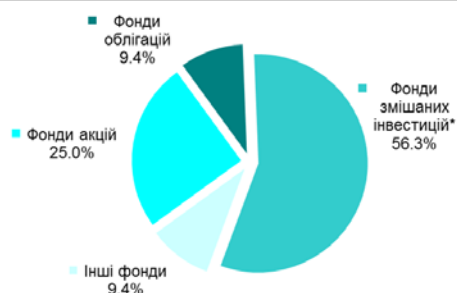

Рис. 4. Диверсифіковані ІСІ з публічною емісією за класами фондів станом на 30.09.2018

Таблиця 3. Динаміка диверсифікованих ІСІ з публічною емісією за класами фондів (відповідно до структури активів) у 3 кв. 2017-2018 рр.

Дата / Період	Всього	Фонди акцій	Фонди облігацій	Фонди змішаних інвестицій*	Фонди грошового ринку	Інші фонди
30.09.2017	36	5	3	26	0	2
31.12.2017	36	7	2	26	0	1
31.03.2018	34	8	2	22	0	2
30.06.2018	31	7	2	20	0	2
30.09.2018	32	8	3	18	0	3
Зміна за 3-й квартал 2018 року	1	1	1	-2	0	1
	3.2%	14.3%	50.0%	-10.0%	-	50.0%
Зміна з початку 2018 року	-2	0	1	-4	0	100.0%
	-5.9%	0.0%	50.0%	-18.2%	-	50.0%
Зміна за рік	-4	3	0	-8	0	1
	-11.1%	60.0%	0.0%	-30.8%	-	50.0%

* Мають в акції, і облігації, і грошові кошти і у своїх порт феліях.

2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ

У Києві та столичному регіоні у 3-му кварталі 2018 року загальна кількість діючих КУА продовжувала зменшуватися (-2) і на кінець вересня становила 209 (рис. 5). При цьому тут було створено 3 нові КУА. У ТОП-5 регіонах за чисельністю КУА, окрім Києва, у вересні 2018 року діяли: у Дніпропетровській та Харківській областях – по 19 компаній, у Львівській – 10 (на одну більше порівняно з червнем), в Одеській – 7, як і раніше. Кількість компаній у решті регіонів протягом 3-го кварталу зросла на дві до 30, що становили 10.3% усіх компаній на ринку, після 9.6% у червні – до нових регіонів із зареєстрованими в них КУА додалася Хмельницька область. Частка ринку Києва та столичного регіону за кількістю професійних учасників за цей час скоротилася із 71.8% до 70.9%.

Кількість ІСІ в управлінні у Києві та області у 3-му кварталі 2018 року несуттєво зменшилася (900 фондів), а загалом по Україні – зросла на 14 (+1.1%). Відповідно, вага Києва та регіону за цим показником вкотре змінила тренд – опустилася із 72.7% до 71.6% (рис. 6). Серед інших регіонів, зменшилася також за цей період частка Дніпропетровська, при незмінній кількості ІСІ в управлінні, – із 7.4% до 7.3%. Вага решти регіонів-лідерів зросла, зокрема Харкова та Львова – із 5.0% до 5.3% та із 6.0% до 6.3% відповідно – при збільшенні у кожному із цих регіонів кількості фондів в управлінні на 5. У решті регіонів України кількість фондів також зросла в цілому на 5.

За кількістю венчурних ІСІ в управлінні Київ також втрачав позиції у 3-му кварталі 2018 року: його частка скоротилася із 71.8% до 70.9% – через відносно менше зростання кількості цих ІСІ в управлінні (+2.0% у цьому регіоні проти +3.2% в цілому по Україні). Зменшилася і вага Дніпропетровська за цим показником – із 7.5% до 7.3%, що відбулося за незмінної чисельності венчурних фондів у цьому місті та регіоні. Частка регіонів поза ТОП-5 зросла і повернулася до рівня 1-го кварталу (із 6.2% до 6.4%).

За кількістю ІСІ, крім венчурних, в управлінні Київ мав, як і раніше, більшу вагу, але вона продовжувала падати - із 78.1% до 76.5% (рис. 5). На це вплинуло закриття 18 таких фондів у столичному регіоні (-13.6%).

У розподілі активів ІСІ в управлінні за регіонами у 3-му кварталі 2018 року частка ТОП-5-

³ Див. Ренкінг «ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів» та Методику ренкінгування КУА та ІСІ за результатами їхньої діяльності на сайті УАІБ: <http://www.uaib.com.ua>.

регіонів продовжувала збільшуватися – завдяки динаміці Львова, де активи ІСІ в управлінні зросли за квартал на 16.6% (на тлі +4.0% для України загалом). Частка цього західного регіону, як наслідок, зростає із 3.1% до 3.5% (рис. 6).

Вага Києва, попри позитивну динаміку активів у столиці та регіоні у цей період, скоротилася на кінець вересня із понад 81.5% до менш ніж 81.4% сукупних активів ІСІ в управлінні. В абсолютному вимірі нарощення активів у Київському регіоні було найбільш значним в Україні, зниження його ваги було

зумовлено лише порівняно менш стрімким ростом, ніж у Львові та у низці інших областей (+3.6%).

Вага регіонів поза ТОП-5 за активами ІСІ в управлінні у вересні 2018 року дещо зменшилася – із 2.1% до 2.0%, в умовах зростання сукупних активів ІСІ у цих регіонах на 2.7%.

Таким чином, у 3-му кварталі 2018 року регіональне охоплення індустрії розширилося, а концентрація як кількості фондів та КУА, так і активів ІСІ в управлінні зменшилася, змінюючи попередні тренди цього року, що можна вважати позитивним аспектом розвитку ринку.

Рис. 5. Регіональний розподіл кількості КУА станом на 30.09.2018

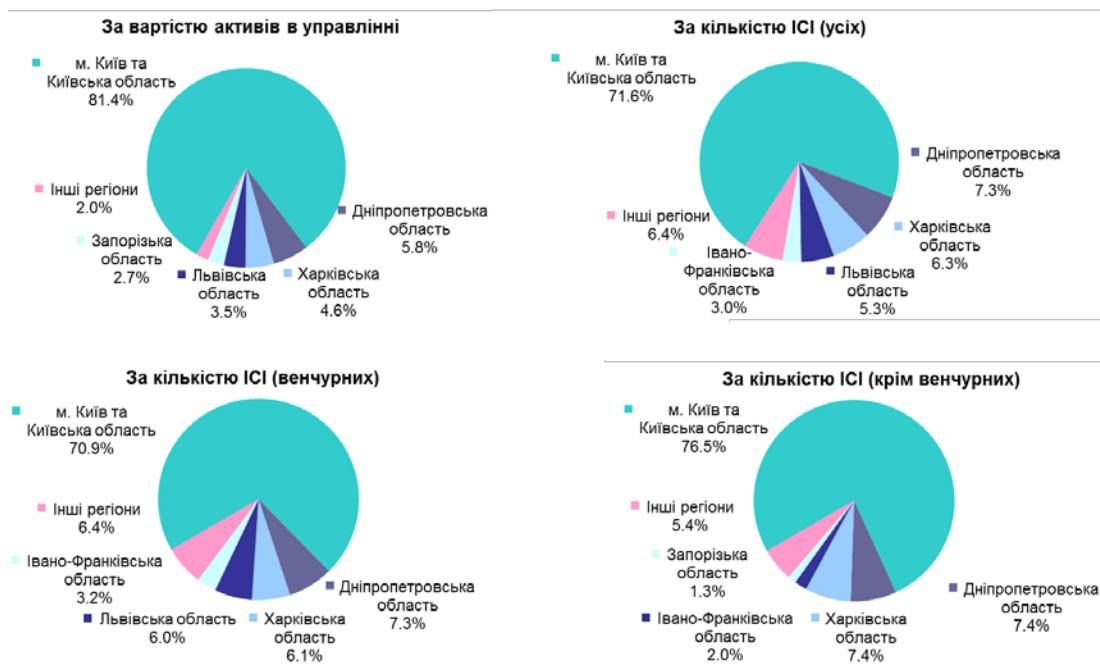

Рис. 6. Регіональний розподіл ІСІ за кількістю та вартістю їхніх активів в управлінні станом на 30.09.2018

2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ

У 3-му кварталі 2018 року сукупні загальні активи діючих ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів («визнаних» ІСІ), зросли за 3-й квартал на **4.7%** (після +2.2% у 2-му), до **293 559.6 млн. грн.** (рис. 7)⁴. Це відбулося в умовах збільшення кількості фондів, що подали звітні дані (+2.2%).

Активи усіх ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу, у 3-му кварталі зросли на 3.9%, до 299 183.8 млн. грн. Причому зростання у липні-вересні зафіксовано в усіх секторах за типами фондів та видом емісії.

Зокрема, загальні активи венчурних ІСІ за 3-й квартал 2018 року зросли на 4.3% (після +2.4% за 2-й), при збільшенні кількості фондів у секторі, які подали інформацію за цей період, на 2.5%. На 30.09.2018 активи венчурних ІСІ становили **283 620.7 млн. грн.**

Відкриті фонди зросли у квітні-червні на 4.4% (після +1.0% за 2-й квартал) і на 30.09.2018 мали

загальні активи розміром **87.8 млн. грн.** Ріст відкритих ІСІ був підтриманий підвищенням вартості портфельних інвестицій та відбувся незважаючи на відтік капіталу, про який детальніше – нижче.

Завдяки двозначному зростанню (+18-21%) активів у секторах закритих ІСІ (з публічною та із приватною пропозицією) сукупна вартість активів ІСІ (крім венчурних) у 3-му кварталі 2018 року зросла до **9 938.9 млн. грн.** (+19.0%, після -3.8% у 2-му кварталі).

За 9 місяців з початку 2018 року позитивна динаміка загальних активів спостерігалася також в усіх секторах ІСІ. Зокрема, у відкритих ІСІ вони збільшилися на +16.9%, закритих ІСІ з публічною пропозицією (+26.4%), венчурних – на 6.2%, а загалом в індустрії ІСІ – на 6.7%.

На річному проміжку (вересень 2018 до вересня 2017 року) також усі сектори зросли, зокрема відкриті – на 22.2%, венчурні – на 12.2%, а індустрії в цілому – на 12.4%.

Рис. 7. Динаміка вартості активів ІСІ у 3-му кв. 2017-2018 рр.

Вартість чистих активів сформованих ІСІ (діючих фондів, що досягли нормативів) у 3-му кварталі 2018 року зросла на **4.2%** (після +1.5% у 2-му). Станом на 30.09.2018 вона становила **232 626.4 млн. грн.** (табл. 4).

ВЧА усіх секторів, як і загальні активи, у 3-му кварталі зросла, але лідирували за темпом приросту чистих активів цього разу інтервальні фонди (+5.0%).

ВЧА закритих ІСІ з публічною пропозицією зросла значно слабше, ніж загальних активів (+0.3%), але змінила напрямок руху, за незмінної кількості звітів діючих фондів у цьому секторі.

Відкриті ІСІ (17 фондів) збільшили свої чисті активи на 4.3% (після +1.2% у 2-му кварталі), до

87.5 млн. грн. Чисті активи 16-ти відкритих фондів, які подали звіти за 2-й квартал, у 3-му зросли на 3.8%. На відміну від 2-го кварталу, прискорене нарощення ВЧА було забезпечене зростанням вартості портфелів цих фондів на тлі підвищення фондових індексів.

Чисті активи венчурних ІСІ збільшилася на 4.3% (після +1.6%) і досягла **224 406.8 млн. грн.**, тобто 96.5% в сукупних чистих активах усіх ІСІ.

ВЧА закритих ІСІ з приватною емісією (крім венчурних) додали 2.0% за 3-й квартал, що, разом із висхідною динамікою інших секторів невенчурних фондів, забезпечило зростання сукупних чистих активів ІСІ (крім венчурних) на кінець вересня 2018 року на 1.5% (після -2.5% у 2-му кварталі).

⁴ Уточнено дані щодо активів ІСІ за цей та попередні вказані квартали (додано активи частини венчурних КІФ, які раніше не були враховані).

З початку 2018 року станом на 30 вересня ВЧА визнаних ІСІ, завдяки позитивній динаміці 3-го кварталу та зокрема венчурних ІСІ, **зросла на 4.2%**, а відкритих ІСІ зокрема – на 16.9%. Зменшилися чисті активи за цей час тільки у секторі закритих ІСІ з приватною пропозицією – на 3.3%.

На річному проміжку у вересні 2018 року усі сектори за типами ІСІ показали зростання

ВЧА, винятком були лише закриті ІСІ з приватною пропозицією (-1.8%). Уповільнюючи річне зростання й надалі, лідерами все ж залишалися відкриті фонди, зберігаючи двозначні темпи приросту (+22%, після +31% станом на кінець червня).

Загалом **ВЧА усіх визнаних ІСІ прискорила річне зростання у вересні до +8.7%** (із 3.7% у червні).

Таблиця 4. Динаміка ВЧА ІСІ у розрізі типів фондів у 3-му кв. 2017-2018 рр., млн. грн.

Фонди	30.09.2017	31.12.2017	30.06.2018	30.09.2018	Зміна за 3-й квартал 2018	Зміна з початку 2018 року	Зміна за рік
Відкриті	71.59	74.82	83.82	87.46	4.34%	16.88%	22.16%
Інтервальні	75.34	78.36	80.48	84.53	5.04%	7.87%	12.20%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	7 859.91	8 103.44	7 937.23	8 047.62	1.39%	-0.69%	2.39%
з публічною емісією	2 485.80	2 646.68	2 765.14	2 772.08	0.25%	4.74%	11.52%
з приватною емісією	5 374.11	5 456.76	5 172.09	5 275.54	2.00%	-3.32%	-1.83%
Усі (крім венчурних)	8 006.84	8 256.63	8 101.53	8 219.61	1.46%	-0.45%	2.66%
Венчурні	206 060.71	214 900.82	215 173.29	224 406.77	4.29%	4.42%	8.90%
Усі (з венчурними)	214 067.55	223 157.45	223 274.82	232 626.38	4.19%	4.24%	8.67%

Прискорене зростання ВЧА у секторах відкритих та інтервальних ІСІ, при відносно більш помірному – в закритих, збільшило вагу перших і других у сукупних чистих активах ІСІ (крім венчурних) до понад 1% (рис. 8).

Фонди з публічною емісією, через слабший ріст порівняно з фондами із приватною (крім венчурних), на кінець вересня мали 35.8% (після 36.2% у червні).

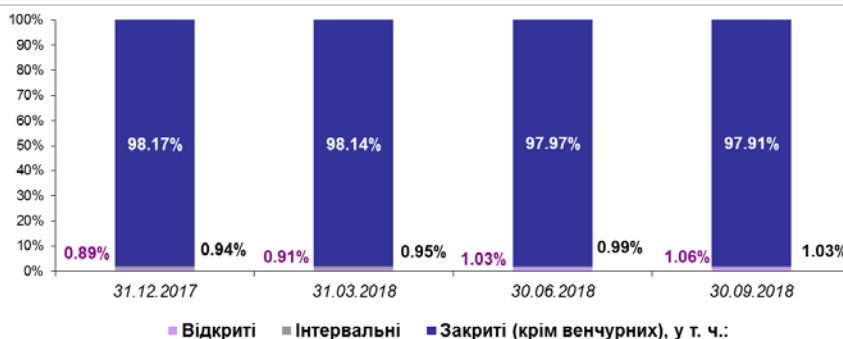

Рис. 8. Динаміка розподілу ВЧА невенчурних ІСІ за типами фондів у 3-му кв. 2017-2018 рр.

Венчурні ІСІ, зростання чистих активів яких у 3-му кварталі 2018 року дещо випередило приріст ВЧА всієї індустрії в цілому, знову збільшили свою вагу в сукупних чистих активах усіх ІСІ – із 96.2% до 96.5%.

Частки відкритих та інтервальних ІСІ залишалися в межах 0.04%, а вага закритих (крім венчурних) падала далі – із 3.7% до 3.5% (рис. 9).

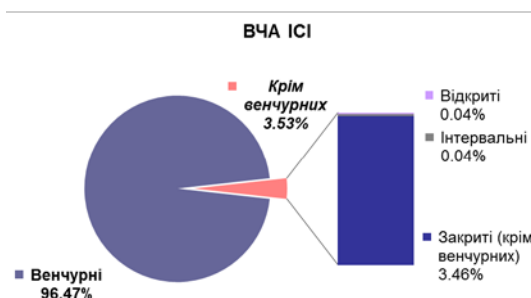

Рис. 9. Розподіл ВЧА ІСІ за типами фондів станом на 30.09.2018 р.

2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ

У 3-му кварталі 2018 року рух капіталу у відкритих ІСІ змінив напрямок і вперше за 6 кварталів був негативним. Це відбувалося як на тлі внутрішніх несприятливих змін на фондовому ринку України, так і паралельно із загальносвітовими тенденціями, зокрема відтоком капіталу як загалом із європейських фондів, орієнтованих та роздрібних інвесторів, так і з низки ринків, що розвиваються.

З точки зору щомісячних показників, залучення частиною відкритих фондів додаткових коштів від інвесторів у липні ще переважало відтік із інших фондів, тож чистий рух капіталу для сектору за цей місяць був позитивним. Цьому сприяло і зростання фондових індексів протягом липня (на 3-10% за індексом УБ та ПФТС відповідно). Проте у серпні індекси перейшли у бічний тренд, а турбулентність на міжнародних фондових ринках посилилася, що спричинило низхідний тиск на вкладення в українські відкриті ІСІ протягом цього і наступного місяця та врешті призвело до чистого відтоку з них (рис. 10). При цьому додаткові вкладення у відкриті фонди упродовж 3-го кварталу здійснювали, переважно, місцеві роздрібні інвестори, а також – іноземні корпоративні (на відміну від 2-го кварталу).

Кількість інвесторів у секторі в обох цих категоріях за результатами липня-вересня зросла, що також було позитивною зміною з 2-го кварталу.

Із 17-ти відкритих ІСІ, що подали звітність за 3-й квартал 2018 року, 15 фондів мали притік або відтік капіталу. Фондів, що мали чистий відтік, було 12 (у 2-у кварталі – 3 з 16-ти), а їхні сукупні чисті втрати від виходу інвесторів за 3-й квартал становили майже 1.9 млн. грн. Важливо, що більше половини цього відтоку з відкритих фондів, що зазнали втрат, а також дві третини сукупного чистого відтоку з сектору спричинив рух капіталу лише в одному фонді, що у попередніх кварталах також забезпечував більше половини загального показника сектору (тоді – чистого притоку). Фондів, що мали чистий притік, було 3 (у 2-у кварталі – 10 із 16-ти), а їхні сукупні додаткові надходження за 3-й квартал становили понад 0.3 млн. грн. (після +3 млн. грн. у вищезгаданих 10-ти фондах у 2-му кварталі).

Упродовж 3-го кварталу 2018 року кількість фондів із чистим притоком коливалася від 5-ти у липні-серпні до одного у вересні, а фондів із чистим відтоком – від 6-ти у липні-серпні до 11-ти у вересні.

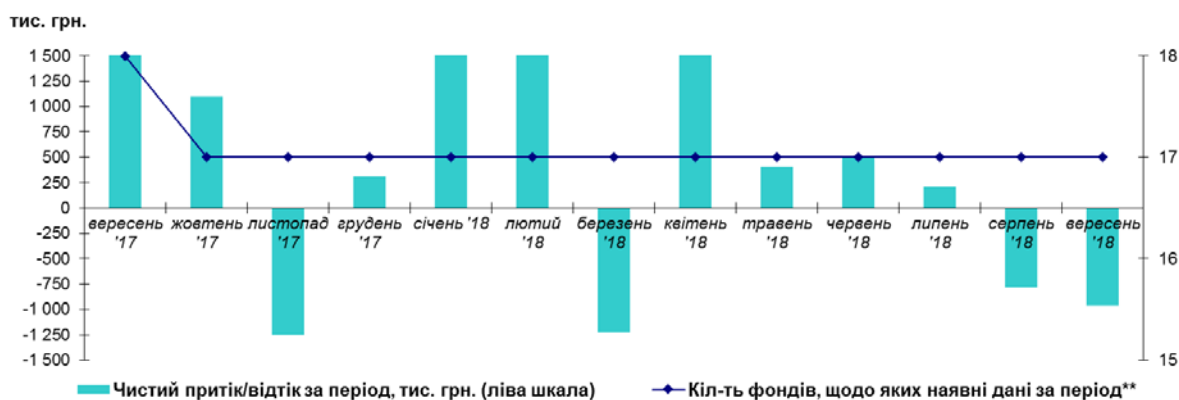

Рис. 10. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у вересні 2017-2018 рр.*

Сукупний чистий рух капіталу у відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2018 року був від'ємним і становив **-1.5 млн. грн.** (після притоку 2.8 млн. грн. у 2-му кварталі, рис. 11). Таким чином, це був перший чистий відтік із сектору за шість кварталів (із 1-го кварталу 2017 року), але він не завадив відкритим фондам продовжити нарощувати ВЧА завдяки їхнім портфельним інвестиціям.

Річний рух капіталу (за 12 місяців, що завершилися у вересні 2018 року) у відкритих ІСІ залишався позитивним 5-ий квартал поспіль, хоч і послабився більш ніж удвічі, до **3.5 млн. грн.** (із 7.6 млн. грн. у червні). За цей час українські фондові індекси зросли на 40-83%.

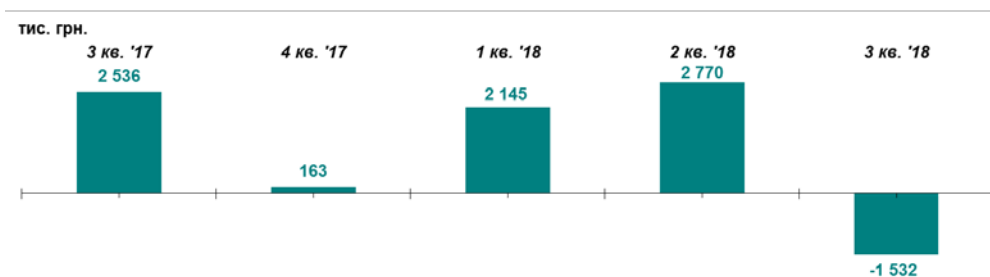

Рис. 11. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 3-му кв. 2017-2018 рр.

Надходження до фондів для роздрібних інвесторів у Європейському Союзі також переважали відтік із фондів у липні, проте у серпні суттєво послабилися, що призвело до майже нейтрального загального результату для індустрії за цей місяць. А вже у вересні фонди зазнали чистого відтоку, за даними EFAMA, коли попит на довгострокові фонди типу UCITS⁵ впав у зв'язку зі зростаючою політичною та торгівельною напруженістю та тиском на відсоткові ставки.

Рух капіталу в **індустрію інвестиційних фондів ЄС** за 3-й квартал 2018 року в цілому був додатним – завдяки позитивній динаміці липня та – для альтернативних фондів – також серпня: усі фонди загалом отримали **36 млрд. євро**⁶, після 20 млрд. євро за квітень-червень (та у порівнянні з 3-м кварталом 2017 року, коли притік становив 247 млрд. євро). При цьому квартальний результат був меншим за липневий показник (38 млрд. євро, 31 із яких отримали UCITS-фонди). Це сталося через відтік 22 млрд. євро з індустрії у вересні. У той же час, біржові фонди (ETF) та подібні інвестиційні продукти утримували позитивне сальдо потоку капіталу.

Чистий притік до UCITS за 3-й квартал 2018 року впав до 2 млрд. євро (із 12 млрд. євро у 2-му кварталі та 192 млрд. євро рік тому), внаслідок чистого відтоку 32 млрд. євро за вересень.

Чисті активи індустрії фондів у ЄС за 3-й квартал додали 1.0% і станом на 30.09.2018 дорівнювали 16 014 млрд. євро (+2.5% з початку року та +4.4% за рік). Попри відтік, сукупна ВЧА UCITS у вересні зросла на 0.1%, а за 3-й квартал – на 0.7%, до 9 944 млрд. євро.

⁵ У цьому контексті довгострокові фонди UCITS – усі класи UCITS, окрім фондів грошового ринку. UCITS (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities) – підприємства з колективного (спільного) інвестування в оборотні цінні папери (такі, що перебувають в обігу на регульованих ринках); є відкритими фондами із публічним розміщенням (пропозицією) і жорсткими вимогами до складу, якості, ліквідності та структури активів. Регулюються відповідною Директивою (Directive 2009/65/EC від 13 липня 2009, зі змінами згідно з Directive 2014/91/EU від 23 липня 2014) та іншими пов'язаними актами законодавства ЄС.

⁶ За наявними даними щодо 28-ми країн, асоціації яких є членами EFAMA (24 країни-члени ЄС, у т. ч. Польща (колишній член EFAMA), а також

Найпопулярнішими із UCITS серед інвесторів були фонди акцій, які отримали 19 млрд. євро чистого притоку. Фонди змішаних активів, що лідирували у 2-му кварталі, у 3-му отримали додаткових 9 млрд. євро. Фонди грошового ринку продовжували втрачати інвесторів і мали найбільший серед класів UCITS чистий відтік у 3-му кварталі (-13 млрд. євро). Фонди облігацій та інші UCITS зазнали відтоку за цей період близько 7 млрд. євро кожний. З початку 2018 року найбільше додаткового капіталу зібрали фонди акцій (115 млрд. євро, або 62% сукупного чистого притоку до UCITS), тоді як фонди змішаних активів залучили додаткові 92 млрд. євро за цей час, а фонди грошового ринку мали втрати розміром 33 млрд. євро.

Чистий притік до AIF⁷ у липні-вересні 2018 року посилювався до **34 млрд. євро** (із 8 млрд. євро за квітень-червень та з 54 млрд. євро рік тому).

Найпопулярнішими із AIF серед інвесторів залишалися «інші» фонди⁸, чистий притік до яких посилювався до 29 млрд. євро. Зокрема, на це вплинув чистий притік в AIF змішаних активів (8 млрд. євро, після -1 млрд. євро у 2-му кварталі). Чисті надходження до AIF нерухомості майже удвічі послабилися – до 6 млрд. євро. AIF грошового ринку втратили менше 1 млрд. євро, а фонди облігацій та фонди акцій серед AIF вкотре були аутсайдерми: перші втратили майже 5 млрд. євро, останні – 4 млрд. євро.

Отже, фонди облігацій були у 3-му кварталі 2018 року найменш привабливими для інвесторів обох головних категорій фондів у ЄС – UCITS та AIF. А от попит на фонди акцій у цей період загалом залежав від того, чи належали вони до UCITS.

Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія і Туреччина) – див. [EFAMA Investment Fund Industry Fact Sheet September 2018](http://www.efama.org) на сайті: <http://www.efama.org>.

⁷ AIF (Alternative Investment Funds) – фонди альтернативних інвестицій; фактично включають усі інші регульовані фонди, що не є UCITS. Компанії, що здійснюють управління такими фондами, регулюються Директивою AIFMD (Directive 2011/61/EU of 8 June 2011).

⁸ Ця категорія AIF включає фонди акцій, облігацій та змішаних активів в Ірландії через відсутність даних про їх розподіл за цими секторами.

2.5. Інвестори ІСІ

Станом на 30.09.2018 найбільші інвестори ІСІ – **юридичні особи-резиденти** – володіли 63.6% ВЧА усіх ІСІ. Таким чином, у 3-му кварталі 2018 року їхня вага в чистих активах індустрії не зазнала значних змін.

За секторами ІСІ за типами фондів, сукупна вартість вкладень місцевих підприємств зросла в усіх, окрім *інтервальних*, а частка – також окрім *відкритих* (до 9.0%, але лише за рахунок динамічнішого зростання коштів інших категорій інвесторів цих ІСІ). Вага юридичних осіб-резидентів у *венчурних* фондах дещо зросла і на кінець вересня 2018 року залишалася найбільшою серед секторів ІСІ – 64.7% (рис. 12)⁹.

Фізичні особи-резиденти у 3-му кварталі продовжували нарощувати кошти в ІСІ, причому цього разу – в усіх секторах за типами фондів. Водночас, їхня вага у відкритих та закритих невенчурних фондах (як із публічною, так і приватною емісією) опустилася – через активніше зростання коштів інших категорій інвесторів у цих секторах упродовж кварталу. Загалом вага громадян України та інших роздрібних інвесторів-резидентів в усіх ІСІ за сукупною ВЧА на кінець вересня досягла 12.1%.

Кошти цих інвесторів у *відкритих* фондах вкотре зросли найбільше серед усіх категорій

вкладників в абсолютному вимірі, однак у відносному поступилися нерезидентам, що понизило їхню вагу у ВЧА сектору за 3-й квартал із 77.5% до 77.0%. У *венчурних* ІСІ частка коштів цієї категорії інвесторів у вересні становила 10.6%. А їхня частка в *інтервальних* ІСІ у 3-му кварталі залишалася найбільшою і продовжувала зростати – із 80.2% до 81.7%.

Сукупна вартість вкладень **іноземних інвесторів** в ІСІ у 3-му кварталі 2018 року зросла в усіх секторах, причому як з боку фізичних, так і юридичних осіб - нерезидентів.

Левову частку іноземних вкладень, як і раніше, мали *підприємства-нерезиденти*, а сукупна вартість їхніх інвестицій відносно суттєво зросла, зокрема, у секторі відкритих ІСІ (+10%), хоча база порівняння була низькою. Тим не менше, це збільшило вагу цих інвесторів у ВЧА відкритих фондів у 3-му кварталі – із 13.1% до 13.8%. Разом із роздрібними іноземними вкладниками цих ІСІ, вона досягла 14% станом на 30.09.2018. В усіх ІСІ частка іноземних підприємств опустилася до 24.1%, у венчурних – 24.5%. Вага усіх *інвесторів-нерезидентів* у венчурних ІСІ понизилася до 24.6%, а в усіх – до 24.3%.

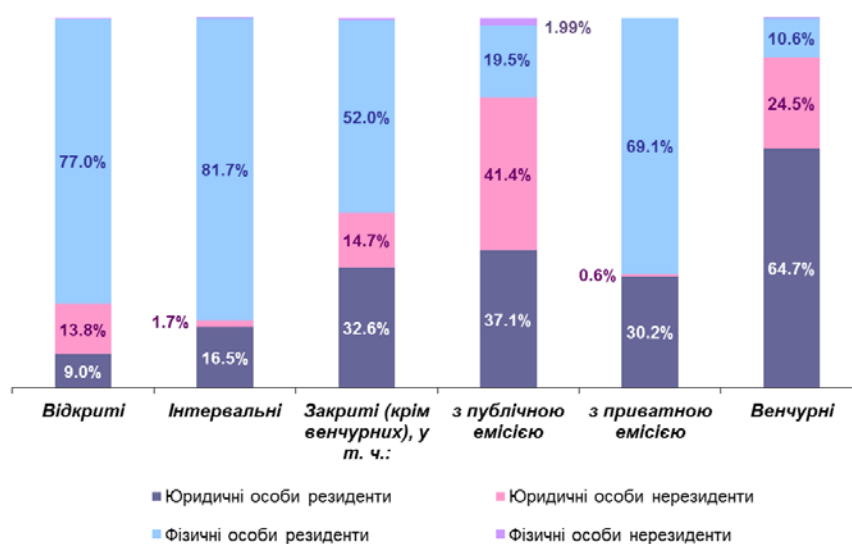

Рис. 12. Розподіл ВЧА ІСІ за категоріями інвесторів станом на 30.09.2018 р., частка у ВЧА

Кількість інвесторів ІСІ у 3-му кварталі 2018 року зменшилася на 233 (-0.1%, після +0.1% у 2-му кварталі) – головним чином за рахунок закритих

ІСІ з публічною емісією (-297, або -7.0%). Також вона несуттєво скоротилася в закритих ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних) та в інтервальних ІСІ.

⁹ Без урахування цінних паперів ІСІ на пред'явника.

Натомість, у відкритих та у венчурних ІСІ інвесторів загалом побільшало у 3-му кварталі 2018 року.

В ІСІ в цілому, серед категорій інвесторів, лише іноземні роздрібні вкладники збільшили свою присутність за цей період (до 39-ти).

Станом на 30.09.2018 року ІСІ мали **259 754 інвестори** (табл. 5), 98.5% із яких були фізичними особами - резидентами України, 96.2% – учасниками інтервальних фондів¹⁰, 0.7% – відкритих, 1.5% – венчурних ІСІ.

У відкритих фондах учасників на кінець вересня 2018 року було 1 727, тобто на 25 більше, ніж у червні (+1.5% за 3-й квартал, після -1.9% у 2-му). Зокрема, кількість роздрібних інвесторів-резидентів збільшилася на 24 (+1.4%), до 1 700.

В інтервальних ІСІ – за рахунок саме цієї категорії інвесторів – кількість інвесторів загалом зменшилася на 10 (після +7 у 2-му кварталі). На кінець вересня 2018 року ці ІСІ мали всього 249 876 учасників, у т. ч. 249 838 – місцевих роздрібних вкладників.

За рік станом на 30.09.2018 загальна кількість інвесторів усіх ІСІ зросла на 13.8% (переважно за рахунок інтервальних фондів). У відкритих фондах вона також зросла за цей час – на 1.0% (17 учасників, у т. ч. 13 фізичних осіб-резидентів та по два українських та зарубіжних корпоративних інвестори). У закритих ІСІ з публічною емісією та у венчурних фондах вона скоротилася – на 10.4% (-459, у т. ч. 343 громадянина України) та на 2.2% (-89) відповідно.

Таблиця 5. Інвестори ІСІ за категоріями, кількість та частка у загальній кількості, станом на 30.09.2018 р.

Фонди	Юридичні особи				Фізичні особи				РАЗОМ
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти		
Відкриті	18	1.04%	8	0.46%	1 700	98.44%	1	0.06%	1 727
Інтервальні	19	0.01%	1	0.00%	249 838	99.98%	18	0.01%	249 876
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	352	8.39%	24	0.57%	3 811	90.82%	9	0.21%	4 196
з публічною емісією	172	4.36%	15	0.38%	3 751	95.03%	9	0.23%	3 947
з приватною емісією	180	72.29%	9	3.61%	60	24.10%	0	0.00%	249
Усі (крім венчурних)	389	0.15%	33	0.01%	255 349	99.82%	28	0.01%	255 799
Венчурні	2 988	75.55%	392	9.91%	564	14.26%	11	0.28%	3 955
Усі (з венчурними)	3 377	1.30%	425	0.16%	255 913	98.52%	39	0.02%	259 754

З точки зору внеску різних категорій інвесторів, зменшення загальної кількості учасників ІСІ у 3-му кварталі 2018 року відбулося головним чином за рахунок **фізичних осіб-резидентів**, яких за цей період поменшало загалом на 133 (-0.1%, після +0.01% у 2-му кварталі). Всього в ІСІ станом на 30.09.2018 їх було 255 913.

Найбільше як в абсолютному, так і у відносному вимірі їхня кількість скоротилася у закритих ІСІ з публічною емісією (-195, або -4.9%, після +0.6% у 2-му кварталі).

Юридичних осіб-резидентів в ІСІ також стало менше у 3-му кварталі 2018 року – всього на 98 (-2.8%), причому у закритих ІСІ з публічною емісією їхня кількість скоротилася на 105 (-37.9%, після +60.1% у 2-му кварталі). У венчурних фондах вона, натомість, зросла на 13 (+0.4%, після +4.5%), до 2 988 станом на 30.09.2018, тобто 75.6% від усіх інвесторів у цьому секторі.

Іноземні корпоративні інвестори у 3-му кварталі 2018 року загалом кількісно зменшили свою присутність в ІСІ на 6 (-1.4%, після +2.6% за 2-й квартал). Це відбулося за рахунок венчурних фондів (-9, або -2.2%, після +3.4%). У цьому секторі їхня чисельна вага зменшилася із 10.3% до 9.9%, на тлі позитивної або відсутньої динаміки з боку інших категорій інвесторів цих ІСІ. Зросла ж кількість підприємств-нерезидентів у закритих ІСІ з публічною пропозицією – на 2 (+15.4%) та у відкритих – на 1 (+14.3%).

У цілому, **іноземні компанії та фізичні особи** у відкритих ІСІ на кінець вересня 2018 року становили понад 0.5% від усіх інвесторів цих фондів, а у закритих ІСІ з приватною пропозицією (крім венчурних) – понад 3.6%, у венчурних – 10.2%. В усіх ІСІ частка нерезидентів за кількістю залишалася в межах 0.2%.

¹⁰ Це пов'язано з діяльністю кількох фондів, які з колишніх взаємних фондів було реорганізовано в інтервальні ІСІ та які мають порівняно дуже багато дрібних інвесторів.

2.6. Структура активів ІСІ

У 3-му кварталі 2018 року зменшилася вага **цінних паперів** в активах усіх ІСІ в цілому та в окремих секторах за типами фондів та видами емісії (табл. 6). При цьому їхня **сукупна вартість** зросла у відкритих та інтервальних фондах.

За окремими видами цінних паперів відбулися такі ключові зміни у структурі активів ІСІ:

зростання сукупних вкладень та частки в активах у **державних облігаціях** в усіх секторах ІСІ з публічною пропозицією (хоча у закритих фондах їхня

вага понизилася); зменшення сукупних вкладень та їхньої ваги в активах закритих ІСІ з приватною емісією;

зменшення частки **акцій** в активах усіх секторів ІСІ – разом зі зниженням їхньої сукупної вартості (окрім відкритих фондів та закритих із публічною пропозицією);

суттєве зменшення пакету та ваги в активах **корпоративних облігацій** у закритих ІСІ з публічною пропозицією.

Таблиця 6. Зміни у структурі агрегованих портфельів ІСІ за типами фондів у 3-му кв. 2018 року

Вид активу / Тип ІСІ / Зміна за квартал	Відкриті		Інтервальні		Закриті - з публ. проп.		Закриті - з прив. проп.		Венчурні	
	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%
Інші активи (у т. ч. ДЗ)	0.54	13.0%	-0.09	-1.7%	3.62	5.0%	4.54	8.2%	0.61	0.7%
Нерухомість	-	-	-	-	-0.01	-17.3%	-0.05	-15.6%	-0.03	-0.9%
Грошові кошти та банківські депозити	-0.17	-0.7%	0.66	7.4%	2.52	129.9%	0.13	0.8%	-0.04	-2.9%
Банківські метали	-0.10	-9.7%	-	-	-0.01	-11.9%	-	-	0.00	-6.6%
Облігації державні	0.80	3.2%	2.18	5.7%	-0.76	-9.1%	-0.36	-21.4%	0.02	45.9%
Акції	-0.81	-1.8%	-2.75	-5.9%	-1.50	-15.9%	-3.41	-16.1%	-0.09	-1.9%
Облігації підприємств	-0.27	-33.4%	0.00	-1.0%	-3.67	-61.9%	-0.77	-15.5%	-0.13	-4.2%
Векселі	-	-	-	-	-0.17	-17.2%	-0.07	-8.8%	-0.31	-7.8%
Заставні	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00	-67.1%
Інші ЦП та деривативи	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.03	-8.8%
Цінні папери	-0.27	-0.4%	-0.57	-0.7%	-6.11	-24.6%	-4.61	-16.1%	-0.54	-4.5%

Незважаючи на скорочення активів у **цінних паперах** за результатами 3-го кварталу 2018 року, на кінець вересня вони традиційно були ключовою складовою активів **відкритих та інтервальних ІСІ**. За липень-вересень сукупна вартість цих інструментів у зазначених секторах фондів, відповідно, скоротилися із 71.3% до 71.0% та із 85.6% до 83.7% (рис. 13). У **закритих ІСІ з публічною пропозицією** вага фондових інструментів упала із 24.8% до 18.7% (через скорочення коштів у корпоративних облігаціях та нарощення – в ОВДП, в коштах у банках та в інших активах). **Закриті фонди з приватним розміщенням (крім венчурних)** зменшили частку активів у цінних паперах – за рахунок акцій та ОВДП – із 28.6% до 24.0%.

Грошові кошти у банках у цей період зросли в активах **відкритих фондів** – лише в абсолютному вимірі, тоді як їхня частка в сукупних

активах сектору дещо скоротилася (із 23.6% до 23.4%). Це було зумовлено більш ніж удвічі сильнішим зростанням вкладень цих ІСІ в ОВДП за квартал, а також зростанням їхнього зведеного портфелю акцій та інших активів.

Ліквідність фондів інших типів (у т.ч. з приватною емісією) у цей час також зросла.

Найбільша складова активів **венчурних ІСІ – «інші» активи**¹¹ – у 3-му кварталі 2018 року зросла ще суттєвіше, ніж у 2-му, та порівняно з усіма іншими видами активів цих фондів (крім заставних, портфель яких у цей час скоротився). Як наслідок, частка «інших» активів у липні-вересні зросла із 83.1% до 83.7% (рис. 14).

Сукупна вартість портфелю **нерухомості** у **венчурних фондах** у 3-му кварталі теж збільшилася, але його частка в активах цих ІСІ несуттєво зменшилася – у межах 3.5%.

¹¹ До «інших» активів належать корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у тому числі

позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі (для венчурних фондів).

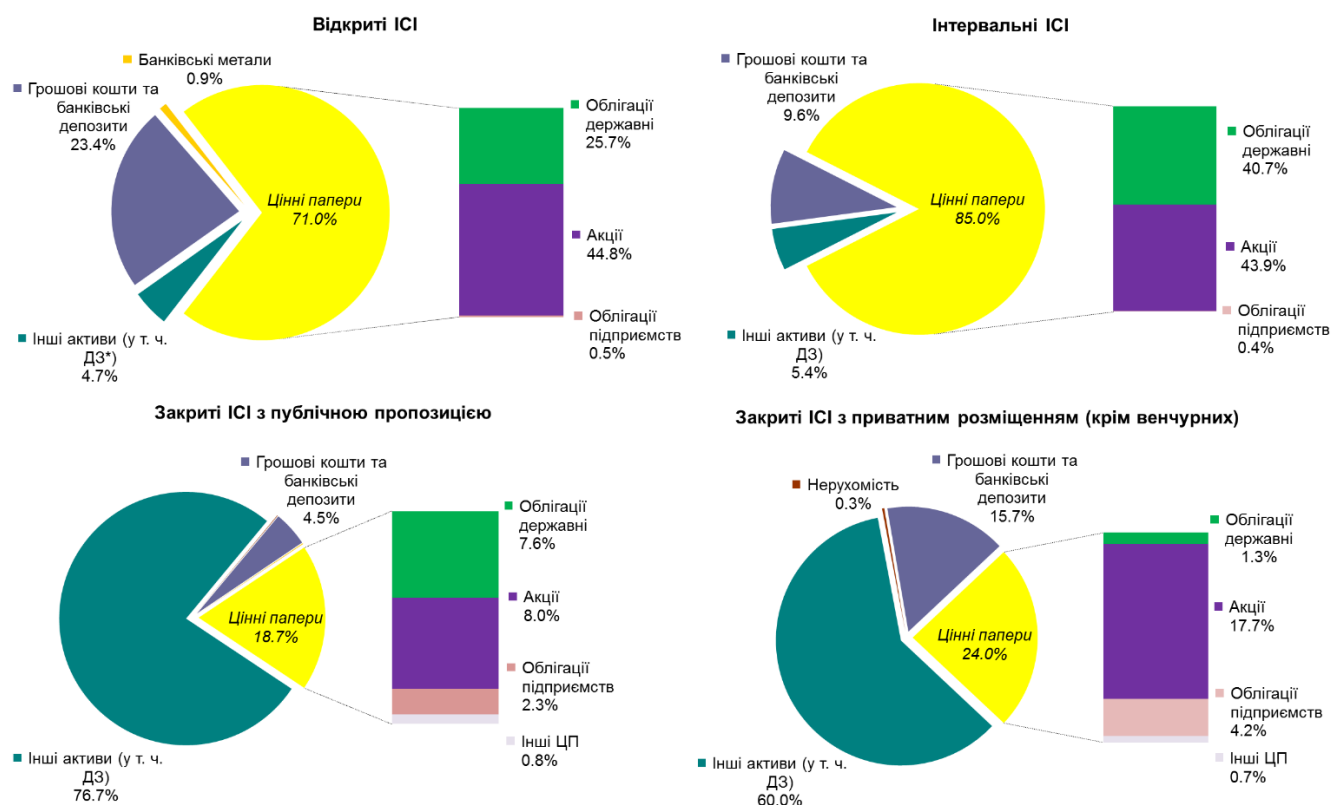

Рис. 13. Структура активів ІСІ, крім венчурних, за типами фондів станом на 30.09.2018 р.

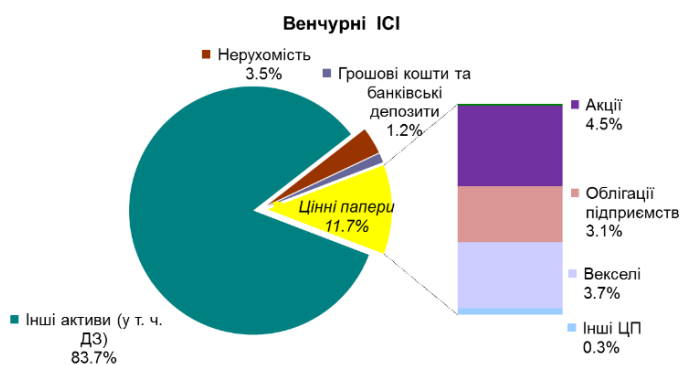

Рис. 14. Структура активів венчурних ІСІ станом на 30.09.2018 р.

Активи венчурних ІСІ у **фондових інструментах** у 3-му кварталі зросли, зокрема завдяки вкладенням в *акціях та облігаціях підприємств*. Однак, на тлі значно стрімкого росту «інших» активів у цей період, вага як перших, так і останніх в активах сектору дещо опустилася: акцій – із 4.6% до 4.5%, облігацій – із 3.2% до 3.1%.

Частка вкладень венчурних ІСІ у *векселях* також скоротилася – із 4.0% до 3.6% – попри деяке зростання цих активів у фондах.

Портфель цінних паперів та деривативів усіх ІСІ разом, відповідно до вищеписаних змін, у 3-му кварталі 2018 року збільшився у сукупній вартості і станом на 30.09.2018 коштував **35 245.3 млн. грн.** (табл. 7).

Понад 60% приросту було забезпечено вкладеннями в *акції*, майже чверть – у *корпоративні облігації* (в обох випадках – за рахунок венчурних фондів). *Акції* додали у вазі у зведеному фінансовому портфелі ІСІ за квартал із 39.3% до 40.2%.

Векселі утримували другу позицію за обсягом вкладень ІСІ, проте із найслабшим ростом за квартал (+1.4%), звузилася із 30.6% у червні до 29.7% у вересні.

Вага ж *корпоративних облігацій*, за умов відносно слабшого зростання порівняно з іншими інструментами, несуттєво опустилася – із 25.7% до 25.6% у структурі портфелю фінансових інструментів ІСІ. А відносно найбільше знову зросла у 3-му кварталі 2018 року вартість пакету *державних бондів (ОВДП)* усіх ІСІ (+20.0%), тож їхня вага у зведеному портфелі цінних паперів усіх фондів підвищувалася далі – із 1.5% до 1.7%.

Портфель ІСІ, крім венчурних, у 3-му кварталі 2018 року скорочувався другий квартал поспіль (-2.9%, після -3.0% у 2-му) і у вересні коштував **2 296.3 млн. грн.** (табл. 8).

Акції, попри підвищення фондових індексів, несуттєво зменшилися у загальній вартості у фінансовому портфелі ІСІ (крім венчурних) – на 0.2%, але додали у вазі – із 62.4% до 64.1%, таким чином повернувшись до березневого рівня.

Цьому сприяло скорочення вкладень цих ІСІ у **корпоративних облігаціях** (-20.9%, після +23.0% у 2-му кварталі), скоротило їхню частку у фінансовому портфелі ІСІ, крім венчурних, із 18.5% у червні до 15.0% у вересні.

ОВДП у зведеному портфелі ІСІ, крім венчурних, на відміну від 2-го кварталу, у 3-му зросли в сукупній вартості (+5.9%), а їхня вага – із 16.1% до 17.6%.

Диверсифіковані ІСІ у 3-му кварталі 2018 року збільшили свій портфель цінних паперів на 1.4%

(після +0.1% у 2-му кварталі). Станом на 30.09.2018 він коштував **83.4 млн. грн.** (табл. 9).

Ріст портфеля у липні-вересні забезпечили, як і у квітні-червні, вкладення диверсифікованих фондів у **державні бонди**, сукупна вартість яких у цих ІСІ зросли на 7.6% (після +6.7%). При зменшенні активів в інших інструментах, збільшили вагу в фінансовому портфелі диверсифікованих ІСІ із 25.6% до 27.2%.

Цьому сприяло також скорочення зведеного пакету **акцій** цих ІСІ та, особливо, **облігацій підприємств** (-36.4%, до всього 0.3 млн. грн.). Відповідно, вага перших у портфелі цінних паперів сектору опустилася із 73.7% до 72.4%, останніх – із 0.6% до 0.4%.

За рік весь фінансовий портфель диверсифікованих ІСІ зріс на 1.0%. При цьому портфель **акцій** додав 15.6%, а ОВДП – 9.3%, що збільшило частку акцій у зведеному портфелі цінних паперів диверсифікованих фондів за цей час на 9 проц. п., а державних бондів – на 2 проц.п.

Таблиця 7. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, станом на 30.09.2018 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал 2018, грн.	Зміна, %
Акції	14 171 411 232	40.21%	930 085 751	7.0%
Векселі	10 467 839 703	29.70%	144 285 646	1.4%
Облігації підприємств	9 020 841 919	25.59%	350 096 831	4.0%
Облігації державні	614 975 704	1.74%	102 405 849	20.0%
Заставні	1 195 600	0.00%	-2 110 667	-63.8%
<i>Деривативи</i>	<i>968 998 491</i>	<i>2.75%</i>	<i>3 291 000</i>	<i>0.3%</i>
РАЗОМ	35 245 262 649	100.00%	1 528 054 410	4.5%

Таблиця 8. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, крім венчурних, станом на 30.09.2018 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал 2018, грн.	Зміна, %
Акції	1 472 036 906	64.11%	-2 369 938	-0.2%
Облігації державні	402 905 633	17.55%	22 428 975	5.9%
Облігації підприємств	345 000 170	15.02%	-91 002 485	-20.9%
Векселі	76 308 003	3.32%	3 539 056	4.9%
РАЗОМ	2 296 250 712	100.00%	-67 404 391	-2.9%

Таблиця 9. Портфель цінних паперів та деривативів диверсифікованих ІСІ, станом на 30.09.2018 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал 2018, грн.	Зміна, %
Акції	60 378 632	72.39%	-288 938	-0.5%
Облігації державні	22 691 952	27.21%	1 609 376	7.6%
Облігації підприємств	335 919	0.40%	-192 318	-36.4%
РАЗОМ	83 406 503	100.00%	1 128 120	1.4%

2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування

Зростання українських фондових індексів у 3-му кварталі 2018 року, попри обмеження торгів на УБ, сприяло значному підвищенню доходності в усіх секторах ІСІ за типами, видами пропозиції та класами активів.

Ставки за банківськими депозитами у гривні протягом липня-вересня коливалися то вниз, то вгору і врешті повернулися до рівня на початок кварталу, однак нижче, ніж рік тому. У доларах США вони практично не змінилися, тоді як у євро – зросли до рівня на початок 2018 року. *Гривневі депозити* забезпечили у середньому ті ж **+3.5%**, що й у 2-му кварталі. Девальвація гривні відносно іноземних валют у цей період забезпечила підвищену доходність *депозитів у доларах США* та *євро* у гривневому виразі – відповідно, **+9.1%** (після **+0.7%** у 2-му кварталі) та **+8.8%** (після **-3.9%**).

Зростання долара тиснуло на ціну *золота* на міжнародних ринках, але зниження курсу гривні до долара було суттєвішим та призвело до здорожчання цього металу і значно підвищило доходність за банківськими вкладками у ньому – із **-4.5%** у 2-му кварталі до **+3.4%** у 3-му.

Житлова нерухомість у Києві у липні-вересні продовжувала зростати в ціні як у гривневому виразі (**+8.0%**, після **+0.1%** у квітні-червні), а у доларовому змінила динаміку на висхідну (**+0.4%**, після **-3.4%**).

Серед усіх категорій ІСІ та серед диверсифікованих і спеціалізованих фондів із публічною емісією за класами активів, найвищу доходність у 3-му кварталі 2018 року показали фонди акцій (3 відкритих та 5 інтервальних), що принесли середні **+7.3%** (після **-2.0%** у 2-му, рис. 15). Окремі фонди цього класу мали від **+1.0%** до **+12.2%**. При цьому **6 із 8-ми (75%) фондів акцій мали квартальну доходність вищу, ніж індекс УБ**, 7 – покрили втрати від інфляції за цей період, а три – були доходнішими за депозити у доларах США та євро¹².

Диверсифіковані та спеціалізовані **фонди облігацій** із публічною емісією (два відкритих та один інтервальний) також у кілька разів підвищили середню квартальну доходність, що у липні-вересні

становила у **+5.4%** (після **+0.9%**). Усі три таких фонди примножили кошти своїх учасників.

Фонди змішаних інвестицій у 3-му кварталі 2018 року знову показали найнижчу серед секторів ІСІ за класами активів доходність, однак вона була позитивною та піднялася до **+1.5%** (із **-3.0%** у 2-му кварталі). Кількість ІСІ, віднесених до цього класу, зменшилася ще на 2 (до 18-ти), а фондів із позитивними показниками серед них було 14 (78%, після 30% у 2-му кварталі).

«Інші» диверсифіковані та спеціалізовані фонди із публічною емісією, що були лідерами за квартальним приростом вартості інвестицій у 2-му кварталі 2018 року, у 3-му мали більш ніж удвічі вищу середню доходність – **+3.6%** (після **+1.7%**). Станом на кінець вересня до них належали три відкриті ІСІ.

Рис. 15. Доходність ІСІ, депозитів, індексів акцій та рівень інфляції у 3-му кв. 2018 р.¹³

Серед ІСІ за типами фондів лідерами за доходністю інвестицій у 3-му кварталі 2018 року були відкриті фонди, що показали в середньому **+3.7%** (після **-1.6%** у 2-му кварталі). **Із 17-ти фондів у**

¹² Для адекватного порівняння доходності різних напрямків інвестування (видів активів) необхідно враховувати ліквідність ІСІ, зокрема, відкритого типу, що дозволяють виходити з інвестицій у будь-який робочий день без втрати доходності, на відміну від строкових банківських вкладів, які, переважно, передбачають перерахунок відсоткового доходу при достроковому поверненні коштів за ставкою вкладів на поточних рахунках (близькою до нуля). Водночас, розрахована доходність ІСІ не враховує можливі комісії та інші витрати при вході/виході до/із фондів. Також не враховується оподаткування інвестиційного прибутку при виході з фонду та оподаткування відсотків за депозитами.

¹³ Доходність ІСІ розрахована за даними звітності за 3-й квартал 2018 року щодо 17-ти відкритих, 15-ти інтервальних, 71-го закритого ІСІ (у т. ч. 40-ка із публічною пропозицією та 31-го з приватним розміщенням) та за даними звітності за попередні періоди – див. **Рейтинг: ІСІ за типами фондів та ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів**. Інфляція розрахована за даними Державної служби статистики України (до попереднього місяця). Доходність нерухомості у дол. США розрахована як середня за даними щодо вартості житлової нерухомості у Києві порталів: <http://www.domik.ua>, <http://100reality.ua>, <http://realt.ua>; у гривні – за даними порталу: <http://100reality.ua>.

секторі, що подали звіти, 16 принесли зростання вартості своїх сертифікатів та щонайменше компенсували втрати від інфляції у цьому кварталі (94% цих фондів, після 56% у 2-му кварталі). Показники окремих фондів цього типу варіювалися у межах від -36.8% до +15.1%, тобто діапазон значно розширився. Три відкритих ІСІ мали вищу доходність за 3-й квартал, ніж строкові депозити у доларах США та євро, 4 – випередили зростання вартості київської нерухомості (у гривні), більше половини (8 фондів) були доходнішими за індекс УБ, 13 – за депозити у гривні, 15 – у золоті.

Інтервальні фонди, що були аутсайдерами за доходністю у 2-му кварталі (-2.3%), у 3-му показали відносно помірковані **+3.7%** у середньому. Діапазон показників окремих фондів у цьому секторі дещо звужився і піднявся порівняно з 2-м кварталом (від -3.9% до +10.4%). Зростання вартості сертифікатів мали 13 із 15-ти фондів (87%, після 33% у 2-му кварталі).

Закриті фонди з приватним розміщенням (крім венчурних) у 3-му кварталі 2018 року знову принесли 1.8% середнього доходу, проте цього разу – зі знаком «+». Діапазон результатів різних фондів значно звужився і піднявся (від -6.1% до

+15.5%), а 17 із 31-го фонду показали приріст вартості своїх паперів за 3-й квартал (55%, після 32% у 2-му).

Найменш збиткові ж у попередньому кварталі **закриті ІСІ з публічною пропозицією** у липні-вересні були найменш доходними, із середніми **+0.4%** (після -1.3%). При цьому діапазон показників різних фондів у секторі помітно розширився (від -63.6% до +58.2%), а з 40-ка цих ІСІ приріст інвестицій забезпечили 22 фонди (55%, після 35%).

За **доходністю з початку 2018 року**, на кінець вересня лідерство серед ІСІ утримували **фонди акцій** із результатом **+17.6%**, а найменше показали, як і у червні, **фонди змішаних інвестицій**, які, однак, вивели свою доходність у позитивну зону (**+0.9%**). В обох випадках це диверсифіковані та спеціалізовані фонди з публічною емісією. **Відкриті фонди** принесли за цей час середні **+8.4%**.

За **річною доходністю станом на 30.09.2018** в лідери вийшли також **фонди акцій**, хоча їхній показник продовжував знижуватися (із +19.1% у червні до **+17.3%** у вересні). **Відкриті ІСІ** також мали нижчу порівняно з червнем доходність, але тримали другу позицію із +15.5% середнього приросту вартості інвестицій у них за рік.

3. Резюме

У 3-му кварталі 2018 року провідні фондові ринки світу продовжували рухатися висхідним трендом, попри посилення загрози глобальних торговельних воєн між найбільшими економіками світу. Український фондовий ринок у 3-му кварталі 2018 року зростав разом зі світовими ринками, що підштовхнуло нагору доходність інститутів спільного інвестування. Водночас, чистий притік до відкритих інвестиційних фондів в Україні змінився відтоком, що також було у руслі світових, зокрема європейських, тенденцій.

Ключовими трендами індустрії управління активами в Україні у 3-му кварталі 2018 року були:

- Символічне зростання кількості КУА – на одну компанію;
- Продовження сталого зростання кількості зареєстрованих ІСІ та кількості сформованих («визнаних») ІСІ за рахунок венчурних КІФ;
- Посилення зростання сукупної вартості активів та ВЧА індустрії – із позитивною

квартальною динамікою в усіх секторах ІСІ за типами фондів та видами пропозиції; зокрема, підвищення ВЧА відкритих ІСІ 10-ий квартал поспіль, завдяки сприятливій динаміці на фондовому ринку та попри перший за 6 кварталів чистий відтік капіталу із сектору;

- Незначне зменшення кількості інвесторів в індустрії ІСІ – головним чином за рахунок закритих ІСІ з публічною емісією;
- Подальше нарощення сукупних коштів громадян України в ІСІ – в усіх секторах фондів – та, водночас, зниження їхньої ваги у відкритих та закритих невенчурних фондах (як із публічною, так і приватною емісією) – через активніше зростання коштів інших категорій інвесторів;
- Зростання сукупних вкладень підприємств-резидентів в усіх ІСІ в цілому та в окремих секторах ІСІ, окрім інтервальних; разом із цим – зниженням їхньої ваги в сукупних чистих активах відкритих та інтервальних ІСІ;

- Зростання *сукупних коштів іноземних інвесторів* в усіх секторах ІСІ, причому як з боку фізичних, так і юридичних осіб - нерезидентів; одночасно з цим – зниження ваги їхніх сукупних коштів порівняно з іншими категоріями інвесторів (резидентами) та зменшення *кількості нерезидентів* в ІСІ – за рахунок виходу з венчурних фондів;
- Подальше зниження *ваги цінних паперів* в активах усіх ІСІ в цілому та в окремих секторах фондів – переважно за рахунок акцій та корпоративних облігацій; разом із цим – зростання *сукупної вартості* вкладень у фондові інструменти у відкритих та інтервальних ІСІ;
- Підвищення *доходності* та позитивні середні її показники в усіх секторах ІСІ за типами, видами пропозиції та класами активів; винятково позитивні показники доходності серед диверсифікованих і спеціалізованих фондів акцій із публічною емісією та зменшення

кількості фондів із від'ємною квартальною доходністю в інших секторах.

Таким чином, українська індустрія ІСІ та зокрема відкриті фонди й інші сектори з публічною пропозицією упродовж 3-го кварталу 2018 року піддалися впливу спільних для міжнародних ринків капіталу факторів, що спричинили деякий відтік капіталу, проте певною мірою компенсували його зростанням вартості портфельних інвестицій, зокрема в акції.

Венчурний сектор ІСІ продовжував змінювати структуру на користь корпоративних фондів, на протилежність пайовим, та в цілому зростати за рахунок перших як кількісно, так і за обсягом активів. Водночас, зі збільшенням кількості ІСІ у процесі ліквідації, що переважала кількість ІСІ, які були зареєстровані, але ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, тиск на індустрію з точки зору скорочення кількості фондів залишався.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)
- [Ринок у цифрах](#)
- [Динаміка фондів \(із публічною пропозицією\)](#)
- Аналітика та статистика інвестиційних фондів із публічною пропозицією: [Щотижнева](#) / [Щомісячна](#)
- Ренкінги: [ІСІ - за типами та за класами фондів](#) / [КУА](#)